

ПРИЛОГ 2.

POVASTA RAJULUJ

sa spunje kînd sa dă lumanarja
rajuluj đî pomană

Ajd, Dumnjedzîulje ku Majka Prjašistă
ku 47 đî praznjiše še-s pi anu đî dzîlje
ku dzîlji miš, ku dzîlji marj
ku toaće sîrbatuorlji,
5 toaće lukratorlji,
ku tuoc înzîriji,
ku tuoc luşefiriji

Jo ma pusăj îñ kuaće šîñ ženunkj
jarbă vjerđe an kalkat.
10 La Dumnjedzîu am aljergat,
la Ursatorlji [lu Janku] še la ursat,
la Dumnjedzîu še la dat,
la înzîri še la pazît.
Majka Prjaştă sâl prostaskă,
15 sâl skuată la vedere đe lumanare:
să ajbă lumanarja rajluj
šî să ajbă povasta rajluj;
sâl skuată la cualje,
la pomană še noj ij dăm.

20 Ajd, Dumnjedzîulje ku Majka Prjašistă,
ku 47 đî praznjiše šes pi anu đî dzîlje,
ku tuoc sfîncî,
ku tuoc înzîri,
ku trijsuće šajdzăš šî šapće đî dzîlje
25 šes pje anu đî dzîlje,
ku šapće dzîlje îñ sîptamîñă:
sînta Sîmbîţă,
sînta Duminjikă,
sînta Lunj,
30 sînta Marc,
sînta Mjerkurj,
sînta Žoj,
sînta Vinjirj,
jar sînta Majkă Sîmbîţă;
35 šî alji đî noapća,
šî alji đî dzîoa,
šî stražărju ku đirjeptaća,
šî stražărju ku strîmbataća,
šî stražărju ku pakaća -
40 ma ruog îñ kuaće šîñ ženunkj
sî sa pună toc îñ ažutorj,

РАЈСКА ПРИЧА

рецитује се приликом намењивања
рајске свеће

Хајде, Боже и Мајко Пречиста,
са 47 слава у години дана,
са данима малим, данима великим,
са свим празницима,
са свим радним данима,
са свим анђелима,
са свим звездама.

Ја клечим на лактовима и коленима
на зеленој трави.
Богу сам отрчала,
Суђеницама које су [Јанку] судиле,
Богу који га је створио,
анђелима који су га чували.
Мајка Пречиста нек га очисти,
нек га изведе на видело свеће:
да има рајску свећу
и да има рајску причу;
да га изведе на одећу,
на поману коју му дајемо.

Хајде, Боже и Мајко Пречиста,
са 47 слава у години дана,
са свим свецима,
са свим анђелима,
са 367 дана
у години дана,
са седам дана у недељи:
светом Суботом,
светом Недељом,
светим Понедељком,
светим Уторком,
светом Средом,
светим Четвртком,
светим Петком,
и опет са светом Мајком Суботом;
са ноћима,
са данима,
са чуваром правде,
са чуваром кривде,
са чуваром греха -
молим клечећи
да сви прискоче у помоћ,

ku kită đî florişelje săl spjelje,
ku pješkirol alb sîl şćjargă
săl skoată la vedere đî lumanare
45 şîl skuată îñ raj;
săl skoată đî la pakaće,
săl trjakă la đirjeptaće.

Şe jo-j fi grjeşît,
ku banj am plaćit.

50 Luvaj trij albinjoare,
şî trjekuj pin tuaće ljiveđoare,
pin tuaće pojenjilji,
pin tuaće muncîlji,
pin tuaće boružilji,
55 pin tuaće izvuarilji,
pin tuaće luokurlji,
pin tuaće grînjilji,
pin tuoc prunjî,
şî pin tuaće tuorurj,
60 adunaj tuata đirjeptaća
adunaj tuata strîmbataća.
Va vja pakaće đen omarît,
đin mîncît,
đin vrinjişije,
65 đin njitrîbuincîje,
đin kurvije;
đi la tată, đî la mumă,
đi la suoră, đî la fraće,
đi la komşîj, đî la parinc,
70 đî pistă dzăşe brînje,
đî pistă dzăşe otară.

Adunaj şî pljekaj
la lji noa izvoarjalje,
unde-j Majka Prjeşistă ku jalje.
75 Ma rugaj la Dumnjedzău
la apostolji luj,
la îñziri luj:
tuoc sî sa dunje la Majka Prjeşistă
la izvorol mare şe pakat nare,
80 şî pi [Janku] săl spjalje
ku kic đî florişjalje
ku busujok îñ jalje,
şî săl prostaskă đî pakaće
đin omorît đî uom!
85 Da la lji uopt izvoarjalje
săl prostaskă đî lalalće rîalje

Kînd aţunsăj,
đî mîñă Majka Prjeşistă ăl luvă
şăl luvă đin vîru kapuluj,
90 păn la ungja pişuoruluj:
ku lumanarja ăl viđeră,
ku kita đî busujok ăl spală
đî pakaće toaće lji şćarsă
đî pi jel lji luvă!

китом цвећа да га оперу,
белим убрусом да га обришу,
на видело свеће да га извуку,
у рај да га ставе;
од грешних да га извуку,
код праведних да га преместе.

Јесам ли [у обреду] погрешила,
новцем сам платила.

Узех три пчелице,
прођох кроз све ливадице,
кроз све пољане,
кроз све планине,
кроз све увале,
кроз све изворе,
кроз све њиве,
кроз сва житна поља,
кроз све шљиваре,
кроз све торове,
и сакупих сву правду,
и сакупих сву кривду.
Можда је грешан због убојства,
због лажи,
због вредноће,
због лењости,
због прељубе;
можда је грешан од оца, од мајке,
од сестре, од брата,
од комшија, од предака,
уназад десет колена,
преко десет међа.

Сакупих све и пођох
код девет извора,
где Мајка Пречиста борави.
Замолих Господа Бога
и његове апостоле,
и анђеле његове:
да се скупе код Мајке Пречисте,
код великог извора који греха нема,
и [Јанка] да оперу
китицама цвећа
с босиљком у њима,
да га очисте од греха
ако је убио човека!
А оних осам извора
нек га очисте од осталог зла.

Када стигох,
Пречиста Мајка га узе за руку
и од врха главе
до ноктију на нози:
свећом га осветли,
струком босиљка га уми,
све му грехове очисти,
са њега их скину!

- 95 La lji uopt izvorjelje
 đizljegă uopt nodorjelje,
 lji đizljegă,
 lji điznodă,
 kî pakaće vo vja
- 100 đī la tată,
 đī la mumă,
 đī la soră,
 đī la fraće,
 đī la sokri, đī la soakră -
- 105 đin becîje, đin kurvijel!
 Đī pistă dzăşe otară,
 đī pistă dzăşe brînje
 pi jel sa fi grîmađit!
 O fi jel sî ispaşaskă
- 110 pakaće lu toja še nu lja fakut -
 Dumnjedzîu săl prostaskă
 šī săl skuată la lumanare,
 šī la apă, šī la coalje,
 šī la aja la še jo mam rugat
- 115 šī še jo đī pomană am dat.
- Akuma luvaj trij albinjoare
 šī ma dusăj la muncîlji al mare
 ku noa izvoare, še pakat nare,
 izvoru a izvorit unde Suarlji a rîsarit!
- 120 Suarlji a rîsarit -
 đī pi [Janku] pakaćilji a opravit!
 Luna a luminat,
 pakaćilji a pikat.
- 125 Strugurjel đī vije -
 bogdaprost sîc fije!
 Vinu đin strugurjel sî ješī
 šī lăkrîmilji še lăkramaj:
 tot adunaj šī ku vinu mistakaj!
- 130 Šī adunaj lăkrîmilji
 đī la Majka Prješistă,
 đī la Dumnjedzîu,
 đī la înzîrj,
 đī la patrudzăs šī šapće đī praznjişe,
- 135 đī la šapće dzîlje în stamînă
 đī la trijsuce šajdzăs šī šapće đī dzîlje
 şes pi anu đe dzîlje,
 đī la toaće praznjişilji,
 đī la toc apostolji!
- 140 Lăkrîmilji ša lîkramat
 pi tuaće ljam adunat,
 ko amjalje ljam mistakat
 šîn vin ljam turnam,
 šī ljam dus la lji doa albinjoare
- 145 pi [Janku] săl spjalje!
 Albinjoarlji doa ăl luvară
 ko ărîpjoarlji ăl pîlpairă
 ku pişuarlji ăl zgîcajiră
 pakaćilji đī pi jel ăl opravară;
- 150 în cualjilji batrînje lje învăluji
 în jad lji opravi,
- Код оних осам извора
 развеза осам чворова,
 развеза их,
 распетља их,
 јер је можда грешан
 према оцу,
 према мајци,
 према сестри,
 према брату,
 према тасту, према ташти -
 због пијанства, због прељубе!
 Иза десет граница,
 преко десет колена
 можда се на њега товарило!
 Ако му је суђено да испашта
 грехове туђе, које није чинио -
 Бог нек га разреши
 и нек га изведе на свећу,
 на воду, на одећу,
 на све оно за шта сам молила
 и што сам му на даћи спремила.
- Сад поведох три пчелице
 и одох у гору голему
 са девет извора, где греха нема,
 што извиру где се Сунце рађа!
 Сунце је синило -
 са [Јанка] грехове скинуло!
 Месец је засјао -
 и грех је спао!
- Грозд винове лозе -
 богдапрост да ти је!
 Вино из грозда што кану
 и сузе које пустих:
 све покупих и с вином помешах!
 И покупих сузе
 од Пречисте Мајке,
 од Господа Бога,
 од анђела,
 од четрдесет и седам слава,
 од седам дана у недељи,
 од триста шездесет и седам дана
 у години дана,
 од свих празника,
 од свих апостола!
 Сузе које су пустили
 све сам покупила,
 са мојим сузама помешала
 и у вино сипала,
 и дадох двома пчелама
 да ми [Јанка] оперу!
 Две га пчеле узеше,
 крилима га клепнуше,
 ногама га дрмнуше,
 грех са њега стресоше,
 у старо рубље увише,
 у јад отпратише,

în vinatârju şjerluj,
în fundu măriluj!
Da albina a đī trij
155 ăl luvă şăl spală,
đī la kap păn la pişuare.
Đi supt vîru kapuluj
đī la rîdaşina păruluj -
ku ărpilji ăl pîlpaji,
160 ku pişuarlji ăl rîkaji,
ku aku ăl bruşi,
în đirjeptaće ăl învăluji.

Ajd akuma ćam spatat,
la đirjeptaće ćam dat!
165 Majka Prješistă să cí ja đī mînă,
să mjerz [Jankulje] la coalje,
să primjeşć coaljilji.
Đi la minje cualjilji sí lji primjeşć,
da Majka Prjestă să će înskimbje.
170 Să primjeşć măj întîj ćarşau,
să primjeşć papuş ku aşćernucălje,
şī ku pjertlje la jalje
şī ljegaće, şī đizljegaće,
şī şarapj în jej.
175 Şī sí primjeşć izmjenje skurće,
izmjenje lunz, pîntaluonj,
kurauă la pîntaluonj,
şī înkiptoraće, şī điškiptoraće,
majcă, kamaşă, đjemper, burcă,
180 şī înkiptoraće, şī điškiptoraće,
kjeşkjjet în kap,
banj în pîzanarj,
ogljindă, kjes, maşină,
tutun,
185 toaće še jo cí ljam trîmjes.
Majka Praşistă să će înskimbje,
sí će înbraşe,
la đirjeptaće să će dukă
kî ćam şćers đī la strîmbataće,
190 şī ćam mutat la đirjeptaće.

Akuma să cí ja
să će dukă la stražârju rajuluj,
la vratarju rajuluj,
uša sîc đeşkidă,
195 sî cí ja đī la îNSEputu rajuluj,
sî cí poarće păn la firşîtu rajuluj,
sî cí poarće pintra ij đirjepc,
sî mjerz sí će proîmblij.
Đi fala sîc fije
200 še gođe cam trîmjes!

Kum nu puaće njima fira şjară
njiş la muarće, njiş la vijacă -
aşa să nu puată njima
sí măj pună pakaće pi ćinje!

у плаветнило неба,
у дубину мора!
А трећа пчелица
прихвати га и окупа
од главе до пете.
Од врха главе,
од корена косе -
крилима га је плескала,
ножицама чепркала,
са жаоком боцкала,
у правду га увила!

Сад сам те окупала,
правди сам те предала!
Пречиста Мајка да те за руку узме
да дођеш [Јанко] до одеће,
да примиш одећу.
Од мене одећу да примиш,
а Пречиста Мајка нека те пресвуче.
Прво да примиш чаршав,
да примиш ципеле са улошком,
и са пертлама на њима
- и везане, и развезане -
и са чарапама уз њих.
Да примиш гаће кратке,
гаће дугачке, панталоне,
каиш на панталонама,
- и закопчане, и откопчане -
мајицу, кошуљу, џемпер, капут,
- и закопчане, и откопчане -
качкет на главу,
новац у џеп,
огледало, кесу, шибицу,
дуван -
све што сам ти послала.
Мајка Пречиста нек те пресвуче,
нек те обуче,
на десну страну нек те поведе,
јер сам те искупила од грешника,
и преместила код праведника.

Сад нека те поведе,
нек те одведе код рајског стражара,
код рајског вратара,
врата нек ти отворе,
и нека те поведу од почетка раја,
и нека те воде до његовог краја,
и нека те воде кроз свет праведних,
да шеташ, да прошеташ.
Да се дичиш нека ти буде
све што сам ти послала!

Како не може нико без воска
ни у смрти, ни животу -
тако да више не може нико
на тебе грехове да баци!

205 Kum cînje albina đirjeptaća,
kum nu okoljiašće, nu rîtašiašće -
aša pi [Janku] sâl cînă đirjeptaća!

Sî jasă la vidjare đî lumanare,
povasta rajuluj în raj sâl skuata.

210 Bogdaprost!

**A puvestît Stanka lu Janku (n. 1925.)
đi la Crnajka, sat în Riu Porešuluj.
Snimuit 8. brumarj 2002.**

Како пчела држи правац,
не околише и не лута -
тако нек [Јанка] држи правда!

Да изађе на видело свеће,
а рајска прича у рај да га изведе!

Богдапрост!

**Рецитовала Станка Јанковић (р. 1925.)
из Црнајке, села у Поречкој Реци.
Снимљено 8. октобра 2002.**